

**chris
van
henegouwen**

de herkeuring

een roman over politiek
en sociale zekerheid

DE HERKEURING

Chris van Henegouwen

De herkeuring

een roman over politiek en sociale zekerheid

2015

Amsterdam

De herkeuring

Copyright © 2015 Chris van Henegouwen

Auteur: Chris van Henegouwen

Uitgave: Eigen Beheer

Druk: Pumbo.nl

Roman

ISBN 978-90-823812-0-7

NUR 301

chrisvanhenegouwen@gmail.com

boekenbestellen.nl/boek/deherkeuring

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd door middel van druk, fotokopieën, geautomatiseerde gegevensbestanden of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Inhoud

Valse start	1
Contemplatie	7
De actievoerders	14
De voorbereiding	28
Den Haag	43
De Zuidas	53
De uitkeringsinstelling	66
Het café	83
Het ministerie	91
De vakbond	105
De televisie	117
Het discussieprogramma	130
Het buitenland	144
De partij	161
Het ongeluk	178
De politie	198
De begrafenis	217
Het zwembad	222
De toren	229
Voltooiing	241
Bijlage: Afvallen doe je zo	259

Valse start

Steven was twaalf toen hij na schooltijd nietsvermoedend naar huis liep. Hij groette de buurvrouw nog gewoon, die in haar tuin aan het werk was. Thuisgekomen trof hij zijn moeder niet aan in de woonkamer of in de keuken, zoals anders. Hij riep haar in de hal en ging naar boven om te kijken in de slaapkamers. Daar bleek de deur naar de zoldertrap open te staan en hij wilde hem net oplopen toen hij haar blote voeten zag. Ze raakten de treden niet. Hij schrok er vreselijk van dat z'n moeder haar idee had uitgevoerd. Hij had haar soms gehaat vanwege haar depressies, maar voelde zich enkel wanhopig en verbijsterd nu hij haar daar zag hangen. Hij vloog naar beneden, de voordeur uit en de straat op. Hij schreeuwde in het voorbijgaan over de heg heen naar de buurvrouw, die haar gele rozen stond te snoeien:

'Ze is dood!'

'Wie is dood?' vroeg de buurvrouw verbaasd. Maar Steven was al verder gierend en de wind had haar woorden niet meegevoerd.

Jeugdzorg had Steven dezelfde week nog bij een pleeggezin ondergebracht. Hij was feitelijk wees, na het overlijden van z'n

moeder: z'n vader was jaren geleden vertrokken naar Zuid-Amerika en er was nooit meer iets van hem vernomen.

Maar met z'n pleegouders klikte het niet. Ze waren erg gelovig en dat stond Steven tegen. Hij werd overgeplaatst naar een jongensinternaat in Gelderland. Met meer straf dan liefde verliep z'n tienertijd.

Achttien worden gaf hem de vrijheid waar hij naar had verlangd. Hij vond een zolderkamer in een Amsterdamse volksbuurt en had eindelijk het rijk alleen.

Steven was beschadigd. Hij had niet de kindertijd gehad die je nodig hebt om later in het leven stevig in je schoenen te staan. 's Nachts vielen demonen hem lastig, overdag had hij moeite om mensen te vertrouwen. Hij was weggevlucht van het lijk van z'n moeder, maar hij raakte haar niet kwijt: haar kilheid omgaf hem nog steeds als een muur.

De kruideniersvrouw een eindje verderop in de straat was altijd vriendelijk tegen hem als hij boodschappen kwam doen. Dat gaf hem houvast. Er was weinig voor nodig om belangrijk te worden in Stevens leven.

Op de verdieping onder z'n kamer woonde z'n hospita, de weduwe Roukema. Ze deed z'n was en hield in de gaten hoe laat hij thuiskwam 's avonds. Steven zat vaak in de kroeg; z'n leegte probeerde gevuld te worden. Dat gaf verkeerde vrienden. Het was alsof hij het vermogen niet bezat om mensen goed in te

schatten. Het bracht hem in aanraking met justitie, nadat hij bij een kraak op de uitkijk had gestaan voor 50 gulden. Een psychiatrisch onderzoek had hem niet-toerekeningsvatbaar verklaard en daarom werd hij niet vervolgd.

Aan het internaat had Steven een diploma overgehouden, maar een baantje vinden, kostte hem moeite. En als het al lukte, duurde de aanstelling niet lang. Hij kon de druk niet aan en was gauw geïrriteerd. Z'n huisarts schreef hem medicijnen voor om hem te kalmeren. Ze gaven Steven niet voldoende houvast om voor zichzelf te kunnen zorgen. Er volgde een gedwongen opname, nadat hij verward uit een gracht was gevist om vijf uur 's ochtends. Terug op z'n kamer, een paar weken later, besloot hij op aanraden van z'n maatschappelijk werker een uitkering aan te vragen. De overheid hielp mee hem van het criminele pad af te houden en kende hem een uitkering toe krachtens de Wet VroegGehandicapten.

'Steven, jongen,' riep z'n hospita onderaan de trap naar z'n kamer, 'een dame voor je aan de telefoon.' Mobieltjes waren nog duur en Steven huurde z'n kamer inclusief gebruik van de telefoon als mevrouw Roukema thuis was. Het was Elena, een Bulgarse die hij een maand geleden op een natte maandagavond tegen was gekomen op de Reguliersgracht.

Hij wilde net een café verlaten toen zij naar binnen liep en

haar vriendelijke blik hem verleidde om nog niet af te rekenen. Het was rustig in de zaak en er was plaats genoeg aan de bar. Hij bekeek haar vanuit een ooghoek en hoopte onwillekeurig op geluk. Elena had een eind door de regen gelopen en wilde even schuilen, met een kop koffie. Ze raakten aan de praat en Steven was blij dat hij zich al wat moed had ingedronken.

'So, what do you do?' vroeg ze, nadat ze verteld had wie ze was en waar ze vandaan kwam. Steven zei in z'n beste Engels dat hij 'on a benefit' leefde en waarschijnlijk nooit zou werken. Elena keek hem kritisch aan en wist niet zeker of ze dat zou geloven.

Ze praatten bijna een half uur: over haar ouders die beiden nog leefden, over zijn vader die hij nauwelijks gekend had. En ze vertelde dat ze voor business in Amsterdam was. Een vraag over z'n moeder had hij ontweken; daar had hij een langere aanloop voor nodig. Hij had wel het gevoel dat hij oneerlijk was door die informatie achter te houden.

De drukte nam geleidelijk toe in het café; het werd lawaaierig. Hij vroeg zich af wat er belangrijker was dan eerlijkheid.

'Listen, I have to run,' onderbrak Elena zijn gedachten. Ze pakte haar jas, die inmiddels opgedroogd was op de verwarming, en betaalde de barman. Steven schrok van haar aankondiging; hij had altijd moeite met plotseling afscheid. Maar de verwondering over de fooi die ze betaalde, won het van zijn teleur-

stelling. 10 gulden voor twee koffie vond hij nogal veel.

'Call me, if you like,' glimlachte Elena en ze gaf hem, op weg naar de deur, een visitekaartje dat ze uit haar binnenzak haalde.

'Thanks!' bedankte Steven haar verrast. Hij was er beduusd van, terwijl hij haar tussen de vitrages door in het donker zag verdwijnen.

'Als je het geluk niet zoekt, staat het op een dag opeens voor je neus,' zei de barkeeper, die de bel van z'n kassa liet rinkelen nadat Steven z'n pilsjes afgerekend had. Z'n gezicht had verraden dat hij uit z'n gewone doen was. Hij begreep niet of de barman serieus was of hem in de maling nam. Hij verliet het pand, fietste naar huis en sloop de trap op, omdat hij geen zin had z'n hospita tegen te komen voor een verplichte babbel.

De volgende dag besloot Steven dat hij niet te opdringerig wilde lijken. Hij zou Elena pas na een paar dagen bellen. Het werd een kort telefoontje, op vrijdagavond. Ze had bezoek en kon niet vrijuit praten. Ze wilde hem wel een keer terugbellen. Hij legde uit dat hij in een telefooncel stond en alleen het nummer van z'n hospita kon geven. Ze schreef het op, groette hem netjes, maar afstandelijk en hing op. Steven voelde enige onvrede, maar verweet zichzelf meteen dat hij te veel verwacht had. Hij zou rustig op haar telefoontje wachten en niet te veeleisend zijn. Hij had haar nog niet naar haar leeftijd durven vragen,

maar ze was wel ouder dan hij. Dat hielp hem geduldig te zijn.

Er waren drie weken gepasseerd toen mevrouw Roukema hem riep en Elena aan de telefoon was. Van z'n verwachtingen was niet veel meer over. Z'n hospita liep de keuken in, zodat hij ongestoord kon praten in haar woonkamer. Het werd een moeizaam gesprek, doordat beiden het Engels niet echt goed beheersten. Wat hij nu wel begreep, was wat de business van Elena inhield: 'I make love for a living.' Ze pikte klanten op in bars en hield zo het hoofd boven water in een onbekende stad. Hij was verdoofd toen hij de verbinding verbrak en terugliep naar boven. Hij schaamde zich voor z'n naïviteit. De spot van de barkeeper was niet voldoende tot hem doorgedrongen. De boosheid zou pas later komen.

Contemplatie

Jaren gingen voorbij. De zolderkamer had hij vervuild voor een tweekamerwoning. Hij sliep 's ochtends uit; dan waren de dagen korter – Steven was een avondmens. Hij had een beroemd schrijver horen zeggen dat hij altijd om tien over half elf opstond 's ochtends. Dat werd z'n benchmark. Als hij tot twaalf uur bleef liggen, viel het hem tegen van hemzelf dat z'n discipline tekortschoot. De inmiddels overleden auteur was een autoriteit geweest voor Steven, al had hij nooit een boek van hem gelezen.

Steven begreep niet waarom mensen romans kochten. Waarom zou je willen lezen wat iemand anders verzonnen heeft? Dan zou je toch net zo goed zelf iets kunnen verzinnen, vond hij. Hij had meer belangstelling voor geschiedenis. Een documentaire over de moord op Abraham Lincoln kortgeleden op tv, had hem gefascineerd.

Af en toe had Steven een psychiater bezocht, in opdracht van de uitkeringsinstelling. De uitkomst van de keuringen was telkens hetzelfde en men liet hem gaandeweg met rust.

Het internet was een belangrijke afleiding; hij doodde een groot deel van z'n tijd ermee. Niemand had hem nodig en hij werd niet gemist.

Hij had nog eens een blond meisje ontvangen in z'n woning en een gedicht voor haar geschreven. Hij zou haar getrouwd hebben als ze zijn genegenheid had beantwoord. Maar ze was op zoek geweest naar een vriendin en vond later Jezus.

Zolang hij z'n medicijnen slikte, bleef het leven draaglijk, al ging het grotendeels langs hem heen. De wereld interesseerde hem wel, als hij er maar geen deel van uit hoefde te maken. Hij las de krant, volgde de politiek, maar hield zich verder afzijdig. Dat was geen vrije keus, maar dat begrepen de mensen niet, die hem erop aanspraken. Hij vond het eerder een keus van de samenleving om psychisch lijden buiten te sluiten.

Steven was 41 toen hij vanuit de achterkamer naar de gang liep. Hij pakte de deurkruk, die nog dateerde uit de negentiende eeuw. Vele handen hadden hem vastgehouden in meer dan honderd jaar. Hij opende de deur haast plechtig, als in een ritueel.

Onder de vorige bewoners had zich een Joods gezin bevonden: vader, moeder en twee tienerkinderen, een jongen en een meisje. Ze waren alle vier vermoord – omdat ze Joods waren. Steven vond hun geschiedenis op een website. Het lot van deze Joodse Nederlanders was daarmee opeens *hautnah* geworden. Hij had het gevoel dat hij de *Shoah* kon aanraken. Er was een reis gemaakt van zijn kamer naar de gaskamer.

De sfeer van z'n appartement zou nooit meer hetzelfde zijn.

Van een plek die soms blijheid gegeven had, was het een ernstige ruimte geworden, met een onverteerbare triestheid.

Het was hun woning, hun intieme oord, van waaruit ze naar Westerbork en Sobibor waren afgevoerd. De dochter, Sara, werd vergast op haar dertiende verjaardag. Twee jaar eerder had ze een poëziealbum gekregen. Haar vader had de eerste bijdrage erin geschreven. Niet eens zo'n heel mooie, meer belerend dan liefdevol. Terwijl Duitse soldaten door de straten marcheerden, wees hij z'n dochter op haar plichten. Maar misschien was die toon wel gewoon geweest in 1941, dacht Steven verontschuldigend. In elk geval was het in zijn kamer gebeurd. In hun kamer. Hij was niet meer alleen. En ook niet meer blij.

Steven beschouwde de holocaust als iets dat niet verwerkt kon worden. Het onrecht was te stuitend, het leed te gruwelijk en er was geen troost. Het wende nooit, er was geen routine, het zou nooit afgesloten worden. Enkel herinnerd, met eerbied, op afstand. Hij zou geen gaskamer in willen lopen – te luguber. En hij zou zich misschien een voyeur voelen op de plek van de misdaad. Hij wilde de slachtoffers wel eren.

Een Duitse kunstenaar had dezelfde behoefte gehad. Hij had goudkleurige straatstenen ontworpen ter herinnering aan vermoorde Joden, om ze te plaatsen in het trottoir voor hun laatste woning – een steen voor elk slachtoffer.

Maar Steven was bang voor vandalisme. Hij moest er niet

aan denken dat de vier stenen beschadigd of ontvreemd zouden worden. De voormalig Joodse wijk was voor een deel islamitisch geworden. En de goede naam die Joden hadden gehad, was verbleekt en werd hier en daar gehaat. Dat wat een vanzelfsprekend eerbetoon zou moeten zijn, zou grond voor een conflict kunnen worden. De eer van Sara en haar familie zou nog een keer aangetast worden als zelfs een herdenkingsteken niet met respect bejegend werd. Kwetsbaar tot in de dood. Hij had nog geen oplossing gevonden voor z'n dilemma.

Vanuit de gang liep Steven de keuken in. Door het raam boven het aanrecht zag hij een zwart jongetje staan op een van de balkons aan de andere kant van de binnentuinen. Hij was een jaar of twee. Hij keek treurig naar een bal die over de reling was gegaan en op de grond was terechtgekomen. Een paar honderd meter verderop lag het Oosterpark. Elk jaar vond daar een herdenking plaats van de afschaffing van de slavernij. Steven stelde zich voor dat er bij die gelegenheid een bord zou staan met de tekst 'Niet voor blanken.' Men zou raar opkijken, vermoedde hij. Nakomelingen van slachtoffers herdenken samen met nakomelingen van daders. Beiden rouwen om het verleden.

Als jaarlijks op 4 mei de Nederlandse oorlogsslachtoffers herdacht worden op de Dam, staat daar wel een denkbeeldig bord met de tekst 'Niet voor Duitsers', realiseerde hij zich. Dat vond Steven niet kloppen. Het zou mooi zijn, dacht hij, als

Duitse jongeren daar met ons mee zouden mogen rouwen. Het zou ze geen moeite kosten de daden van de nazi's net zo te veroordelen als wij doen. Zou het niet ontroerend zijn als ook Duitse scholieren voortaan de kransen zouden dragen? Men zou de haat niet levend moeten houden als de daders dood zijn. Je moet het verleden herdenken, je moet niet in het verleden leven, meende hij.

De benedenbuurvrouw raapte de bal op in haar tuin en gooi-
de hem naar het balkon op één hoog, met een fraaie boog die
verried dat ze dat eerder had gedaan. Het jongetje kraaide van
plezier.

Steven draaide zich om naar de koelkast, maar aarzelde bij
de deur ervan. Hij vermande zich en haalde er toch geen pilsje
uit.

Een jaar geleden was hij gevallen in de woonkamer. Hij had
te snel gelopen en was gestruikeld over een kledingstuk dat
rondslingerde. Terwijl hij onderuit was gegaan, had hij zich ge-
realiseerd hoe zwaar hij was geworden. Met geen mogelijkheid
had hij de val tegen kunnen houden. Dat was de wake-upcall
geweest die hij nodig had gehad: hij moest afvallen. Hij was
meer dan tien jaar geleden gestopt met roken en de kilo's waren
er sindsdien gestaag bijgekomen.

Omdat hij geen sportief type was, had hij z'n dieet moeten
veranderen – een sportschool was aan hem niet besteed. En z'n

pogingen om gematigd te eten, hadden nergens toe geleid: z'n gewicht was blijven toenemen. Er had zelfs een nieuwe weegschaal aan te pas moeten komen; de oude was niet langer berekend geweest op de groei van z'n postuur. Z'n onderbewuste had zich al jaren beziggehouden met het probleem van vetzucht en na langdurig verzet had hij zich gewonnen gegeven: het lekkere eten was geschrapt. Hij had bestudeerd hoeveel energie er in voeding zat en de conclusie was onontkoombaar: verkeerd voedsel was de boosdoener.

Steven had medelijden gehad met zichzelf vanwege al het verleidelijks dat hij op had moeten geven. Hij was gek op cashewnoten en vanille-ijs – twee caloriebommen. Hij had ze in de ban moeten doen, samen met nog een hele rits andere verwenners.

De aanschaf van een nieuwe koelkast met een groter vriesvak had bijgedragen aan het uit de hand lopen van z'n eetverslaving. Wat snoep betrof hield hij zich nu aan een rantsoen van één zakje drop per maand; suikervrij. Dat was dan meteen de enige uitspatting die hij zich nog veroorloofde. Het was alles of niets, wist hij, anders zou er niets van de gewichtsvermindering terechtkomen.

Hij hield tientallen euro's per maand over door z'n afgeslankte boodschappenlijst en hij raakte tegelijkertijd telkens een kilo overgewicht kwijt. Met het hongergevoel viel het ei-

genlijk wel mee, zeker na een paar maanden lijnen. Hij had lijsten gemaakt van producten, gesorteerd op calorieën, en de zones aangegeven die veilig, verdacht of off-limits waren. Hij kwam erachter dat er al een tijdje een lobby bestond om stickers op artikelen in winkels te plakken – rood, geel of groen –, zodat de consument geholpen werd een verstandiger keus te maken. Het bedrijfsleven verzette zich daar met hand en tand tegen: het zag de verkoop van producten met een rode sticker al instorten.

De chaotische informatie in de media over diëten veroorzaakte toenemende wrevel bij Steven. In plaats van op het juiste spoor gezet te worden, kregen mensen telkens een nieuwe dieethype over zich heen. De goeroes volgden elkaar in hoog tempo op en de programmamakers leken meer in entertainment geïnteresseerd dan in de gezondheidsproblemen als gevolg van obesitas. Steven betreurde het dat ze niet wat serieuzer waren.

Het had hem ertoe gebracht een pamflet te schrijven: *Afvallen doe je zo*, een dun boekje van vijftien bladzijden, om mensen met overgewicht uit de verwarring te halen, met de neus op de feiten te drukken en ze hulp te bieden bij hun strijd tegen het overtollige vet. Een uitgever had hij nog niet gezocht.

De actievoerders

Steven pakte een *golden delicious* uit de mand op de keukentafel, spoelde hem af onder de kraan en maakte hem droog met de theedoek. In de woonkamer ging de telefoon. Via de gang en de achterkamer haastte hij zich ernaartoe. Het was Ellen. Hij kende Ellen van een internetforum over sociale zekerheid. Zij had ook een arbeidshandicap en ze waren beiden onthutst over het kabinetsbeleid met betrekking tot hun uitkering.

Tientallen jaren oude rechten waren met één pennenstreek afgeschaft, wat grote onrust had veroorzaakt onder gehandicapten en chronisch zieken. De maatregelen waren bedoeld voor WVG'ers: vroeggehandicapten die al voordat ze konden beginnen met werken een handicap of ziekte hadden.

De wet stak ook omdat WVG'ers en werknemers die op latere leeftijd pas arbeidsgehandicapt waren geraakt, voorheen altijd hetzelfde waren behandeld en nu verschillend.

Een derde reden voor de verontwaardiging was dat de politici die voor en na de verkiezingen bezworen hadden de rechten van WVG'ers te zullen eerbiedigen, dezelfde waren die deze nu afgeschaft hadden. Het had voor een vertrouwensbreuk gezorgd, die nog eens verergerd werd door de weinig solidaire houding van de vakbeweging.

De sociaaldemocraten van de SDP, die steun gaven aan deze bezuinigingsmaatregel, hadden met nadruk verlangd van hun bewindslieden op Sociale Zaken dat de criteria volgens welke wérknemers bij ziekte beoordeeld werden, niet zouden worden veranderd. Het was voor vroeggehandicapten raadselachtig waarom een voorheen sociale partij opeens had besloten een aantal rechten van de meest kwetsbare groep op de arbeidsmarkt niet langer te borgen, terwijl de relatief sterkeren in bescherming genomen werden.

De kwade genius achter het nieuwe beleid was Karel van der Schreur, de voorzitter van een van de vakbonden. Hij had in het kader van een sociaal akkoord geëist dat alle WVG'ers herkeurd zouden worden. De man was een hoekige oud-militair die er na politieke omzwervingen in was geslaagd in een van oudsher sociale vakbond z'n carrièreambities te verwezenlijken. Met de doelgroep van de controversiële maatregelen had hij weinig affiniteit. De WVG'ers waren opgeofferd om een deal met de werkgevers mogelijk te maken, in het belang van de leden van de bond die wel konden werken.

De minister van Sociale Zaken, Jenny Trip, was bereid geweest haar woord aan de WVG'ers te breken om het voortbestaan van de regeringscoalitie niet in gevaar te brengen, terwijl ze slechts een luttel aantal maanden eerder dezelfde mensen ervan had verzekerd dat ze niet opnieuw door de mangel gehaald

zouden worden.

De media hadden weinig belangstelling voor het onderwerp. Het ledenparlement van de grootste vakbond had al helemaal geen bezwaar gehad. En de gehandicaptenorganisaties lieten het afweten in hun belangenbehartiging, doordat WVG'ers vrijwel geen bestuurders leverden.

De parlementaire behandeling van het wetsontwerp verliep geruisloos. Talloze brieven aan Kamercommissies en emotionele oproepen in hoorzittingen werden door de politiek voor kennisgeving aangenomen.

De WVG'ers waren geschokt en verward door de manier waarop er met hun rechten gesold werd en ze voelden zich verraden. Voor de meesten van hen gold dat er na langdurige arbeidsongeschiktheid weinig kansen meer bestonden op de arbeidsmarkt; werkgevers hadden dat al jarenlang duidelijk gemaakt. Dat hun uitkeringen nu gekort zouden worden op basis van een nieuw theoretisch begrip, 'arbeidsvermogen', ervoeren ze als uiterst onbillijk.

'Hoi Ellen, hoe ging het?' vroeg Steven. Ze was naar een bijeenkomst van boze WVG'ers geweest om te praten over protestacties.

'Verhit!' zei Ellen. 'We zijn het erover eens dat we dit niet gaan pikken.'

'Hoeveel waren er?'

'Een man of twaalf, dertien.'

'Is er wat afgesproken?'

'We moeten meer mensen hebben.'

'Ja, dat is het probleem,' vond Steven ook.

'Aan hoeveel denk jij?'

'Nou,' antwoordde Steven, 'als we meerdere locaties op het oog hebben, denk ik toch wel aan tweehonderd man.'

'Zoveel?'

'Vijftig per gebouw, anders maakt het denk ik niet zoveel indruk.'

'Hmm,' peinsde Ellen, 'ik ga erover denken. Ik spreek je morgen.'

'Ciao,' zei Steven.

Hij had eerder met Ellen en nog een paar anderen online overlegd over welke acties ze zouden kunnen voeren om zich te verzetten tegen de omstreden wet. Niemand anders deed het voor hen: de politiek niet, de vakbeweging niet, de patiëntenorganisaties niet en de journalistiek niet. Ze waren tot de conclusie gekomen dat keurige demonstraties op het Malieveld niet gingen helpen. Daar had Den Haag zich nog nooit wat van aangetrokken. Wat ze nodig hadden, was een harder protest dat meer reuring op ging leveren. En dan wachten op de bemiddelaars die een compromis gingen zoeken.

Ellen was een voormalige psychologiestudente die tijdens

haar doctoraal ziek was geworden en daardoor in de arbeidsongeschiktheid was beland. Dat was nu ruim twintig jaar geleden en ze vond het onverteerbaar om opnieuw in het circus van keuringen terecht te komen terwijl haar gezondheid niet veranderd was en de uitkeringsinstelling al lang geleden besloten had haar daar niet meer mee lastig te vallen. Na talloze medische behandelingen leek haar baanloosheid permanent. Als bijna 45-jarige zonder arbeidsverleden had ze vrijwel geen mogelijkheden meer op de arbeidsmarkt.

Regering na regering had de groep mensen waartoe zij behoorde, afgeschreven. In 2004 nog had de toenmalige minister van Sociale Zaken aan het parlement laten weten dat de afstand van deze vroeggehandicapten tot de arbeidsmarkt inmiddels te groot was geworden. Ze waren daarom vrijgesteld van verdere wettelijke herkeuringen. Voor honderdduizenden andere arbeidsgehandicapten gold dat niet.

De huidige regering nam precies het tegenovergestelde standpunt in: die honderdduizenden arbeidsgehandicapten, voornamelijk voormalige werknemers, werden niet meer herkeurd en alle WVG'ers juist wel, inclusief degenen die tien jaar eerder waren uitgezonderd.

Eenzijds meende de minister dat 60-plussers in de WVG, die nog nooit hadden kunnen werken, aan hun eerste baan zouden kunnen gaan beginnen – geen werkgever had behoefte aan

deze arbeidsgehandicapten – en anderzijds werden arbeidsongeschikte werknemers van nog geen 40 jaar met rust gelaten, alsof die met z'n allen over geen enkel 'arbeidsvermogen' beschikten.

Dit was bizar en inhoudelijk niet te verdedigen, meenden WVG'ers; het was irrationeel. Alleen kon dat verder niemand wat schelen.

Ellen was ontdaan over de onverschilligheid van de samenleving terwijl er zo onredelijk werd ingegrepen in de levens van kansarme mensen. Haar actiebereidheid was daarom groot.

WVG'ers waren de samenleving als onherbergzaam gaan ervaren. Ze begrepen niet waarom dit allemaal gebeurde. De meesten van hen waren verstandelijk gehandicapt of psychiatrisch patiënt en daardoor weinig weerbaar.

Ellen behoorde tot de kleine groep die door een lichamelijke aandoening geen kans had gehad op een baan. Ze probeerde nu andere WVG'ers te mobiliseren om van zich te laten horen.

Steven en Ellen waren het erover eens dat ze adressen van WVG'ers nodig hadden om ze te kunnen mailen, anders was actie op grote schaal helemaal niet mogelijk. Er waren meer dan tweehonderdduizend vroeggehandicapten, maar ze waren niet georganiseerd.

De enige die hen kende, was de uitkeringsinstelling UCG. Die weigerde echter persoonsgegevens te verstrekken. Via ver-

schillende websites meldden zich geïnteresseerden, maar bij lange na niet genoeg om een actie op touw te kunnen zetten. Het kabinet nam vergaande maatregelen zonder dat de doelgroep in staat was zich te verzetten.

Actieve WVG'ers ervoeren dat als een mensenrechtenschending en schakelden daarom de Autoriteit Recht & Bijstand in. Een klachtenprocedure resulteerde in een oproep aan de uitkeringsinstelling om 'communicatie tussen WVG-gerechtigden te faciliteren'. Dat was een grote stap voorwaarts. Het bevrijdde de actievoerders van de noodzaak van fondsenwerving. Ze zouden tienduizenden euro's nodig gehad hebben voor de postzegels alleen al – een onmogelijkheid.

Het groepje actievelingen breidde zich geleidelijk uit en overlegde via een discussiesite. Ze hadden allemaal problemen: chronische ziekten, autisme, psychische kwalen, weinig energie, ADHD, verstandelijke beperkingen, rolstoelgebondenheid. Een paar niet-gehandicapten meldden zich ook. Dat waren vaak ouders of vrienden die bereid waren zich in te zetten om de belangen van hun dierbaren te behartigen.

Een stuk of dertig WVG'ers en sympathisanten besloten een vergadering te beleggen, al was het alleen maar om privé te kunnen overleggen. Forums werden waarschijnlijk in de gaten gehouden, vermoedden ze, en ze konden er niet al hun kaarten op tafel leggen. Een van de ouders regelde op eigen kosten

een vergaderzaaltje in een hotel in Amersfoort. Steven was zo-
iets helemaal niet gewend; zijn sociale activiteit was vrij be-
perkt. Maar hij had zich in de forumdiscussies flink geroerd,
dus hij vond dat hij wel acte de présence moest geven nu het
om het feitelijke organiseren van acties ging. Ze hadden afge-
sproken om elf uur; Steven was er om half elf. Hij had eigen
vervoer en hield niet van te laat komen. Het was leuk om de
mensen die hij alleen van forums kende het zaaltje binnen te
zien komen. Er heerste al gauw een opgewonden stemming. El-
len had de eerste vergadering geleid een paar weken geleden en
nam ook nu het initiatief.

'Zullen we beginnen?' vroeg ze. Ze liep naar een bord waar-
op ze 'Agenda' schreef. Ze keek vragend de zaal rond.

'Bezetting,' opperde Guus. 'Dat is ons speerpunt.' Ellen
schreef het op het bord en vroeg: 'Volgende?'

'Volgens mij moeten we het daarbij laten,' zei Marcel, 'an-
ders wordt het te veel.'

'Eens?' Ellen keek iedereen aan. Ze trok een dikke streep on-
der 'Bezetting'.

'Welke punten willen we hierbij bespreken?' ging ze verder.

'Welke kantoren,' zei Hans.

'Welke mensen in welk kantoor,' voegde Inge eraan toe.

'De datum,' opperde Rudie. Ellen noteerde het.

'Meer?' vroeg ze.

'We moeten mensen hebben voor perscontacten,' zei Paul.

'En mensen voor contacten met de politiek,' stelde Guus voor.

'En met de politie,' vulde Margreet aan.

Zo groeide de lijst met zaken die geregeld moesten worden. Geen van allen hadden ze ervaring met actievoeren. Ze waren ook niet politiek actief geweest. Hun enige drijfveer was dat passiviteit niet meer kon.

Steven nam de taak op zich een brief op te stellen voor de WVG'ers. Hij kon redelijk uit z'n woorden komen en zag voor zichzelf meer een rol achter de schermen weggelegd dan een actieve functie waarin hij moest optreden. Het hanteren van stress was niet z'n sterkste punt. Ook zou hij adressen van kantoren van het ministerie, de uitkeringsinstelling, vakbonden, media en politieke partijen gaan verzamelen, zodat ze op de volgende bijeenkomst een beslissing konden nemen over de objecten die ze zouden gaan bezetten. Ellen zou bouwen aan het organisatieschema: wie krijgt welke rol? Paul zou de media doen, Hans de overheid, en zo kregen een stuk of tien mensen een specifieke verantwoordelijkheid.

Na afloop van de vergadering heerste er tevredenheid.

'We zijn goed bezig,' was het oordeel van Marcel.

'Nederland zal ervan opkijken,' verwachtte Inge.

'Een opening in het achtuurnieuws,' gokte Cor.

De verhouding tussen WVG'ers en hun sympathisanten was zo'n beetje vijf staat tot één. De familieleden en vrienden waren over het algemeen behendiger, hadden meer energie en beschik- ten over ruimere financiële middelen. En ze waren gezond. Zonder hun hulp zouden de gehandicapten en chronisch zieken geen vuist kunnen maken. Beide groepen zouden proberen meer aanhang op de been te brengen. Daarnaast waren vervoer en communicatie twee kernpunten: hoe krijg je iedereen waar hij nodig is en hoe zijn ze te bereiken? Ze moesten het wiel zelf uitvinden.

Als in een roes reed Steven in de namiddag terug over de A1. Het was erg indrukwekkend geweest: zoveel inzet en wils- kracht van mensen die vaak weinig konden, maar er wel hele- maal voor gingen.

Hij geloofde in burgerplicht. Hij voelde zich verantwoorde- lijk en gedrongen om tot actie over te gaan, omdat bestuurlijk Nederland het af had laten weten. En hij zag er ook tegenop. Ze waren bijna allemaal onervaren. Alleen Hans en Ellen hadden door vrijwilligerswerk redelijk wat sociale bedrevenheid. Hij had eerlijk gezegd geen idee hoe het uit zou pakken.

'We gaan richting de veertig mensen,' zei Steven. Ellen had hem daags na de vergadering weer gebeld. 'Moeten we een soort be- stuur gaan vormen?'

'Lijkt mij wel. Zal ik voorstellen de volgende keer, als we spijkers met koppen gaan slaan,' zei Ellen. Ze vond Steven een bedachtzame man en hoorde graag wat z'n ideeën waren. Hij was genuanceerder dan zij; zij was opstandiger. Steven was meestal geneigd het leven te nemen zoals het kwam, zelf had ze meer verwachtingen en was ze ambitieuzer. Steven wist dat hij geen schijn van kans meer had op een baan en een volwaardig inkomen en had zich daarbij neergelegd. Ellen voelde zich nog steeds gefrustreerd en had het gevoel dat het lot haar tekort had gedaan.

Ze liepen de mensen bij langs die een functie toebedeeld hadden gekregen.

'Denk je dat Guus het aankan?' vroeg Steven. Guus zou het vervoer moeten coördineren, terwijl hij hooguit energie had voor een paar uur activiteit per dag.

'Niet alleen, nee,' antwoordde Ellen. 'Voor verschillende taken moeten we meerdere mensen hebben. Het wordt wel deeltijdactievoeren.' Ze grinnikten allebei.

'Het punt is,' voerde Steven aan, 'we gaan die gebouwen in en dan zal er vaak gerouleerd moeten worden.'

'Laten we minimaal vijftig man per kantoor inzetten,' stelde Ellen voor, 'en een aantal vervangers regelen die standby zijn.'

'En de respons op onze brief moet duidelijk maken hoeveel

dat er kunnen zijn,' vulde Steven aan.

'Ik bel er nog even een paar,' sloot Ellen af.

'Het was leuk je te zien,' liet Steven zich ontvallen.

'Same here,' giechelde Ellen.

'Ciao,' zei Steven en hij hing op.

Marcel was de jurist. Dat was hij niet, maar die taak kreeg hij binnen de actiegroep. De leden wilden binnen het kader van de wet blijven. Als je overtredingen begaat, verlies je het spel; dan pakken ze je daarop en hoeven ze geen concessies meer te doen, was de vrees van de groep. Marcel zou uitzoeken wat wel en niet kon. Ze wisten alleen dat vakbonden zelf ook bezettingsacties uitvoerden, dus illegaal zou het wel niet zijn. Het leek iedereen het beste actiemiddel, omdat het voor druk zorgt. Het geeft een hoop gedoe, wat de media interessant vinden, dus dan is er veel aandacht. En hoe meer aandacht, hoe meer de minister geneigd zou zijn water bij de wijn te doen, hoopten ze.

Marcel zou Steven, Ellen en Inge – die de secretaris was geworden – gaan mailen over z'n vorderingen. Steven stuurde hem een mailtje met z'n adres. In een bericht aan Ellen stelde hij voor dat Marcel ook in het bestuur zou komen. Samen met hen beiden en Inge, Paul, Hans, Cor, Margreet en Rudie zou er zo een slagvaardig comité ontstaan dat de leiding op zich kon nemen, meende hij. Daarnaast zouden er veertig groepshoofden

moeten komen, vond Steven, met vijf deelnemers per groep.

Hij klikte op 'Verzenden' en zakte met een zucht achterover in z'n stoel. Tweehonderd mensen leek hem echt het minimum om de acties uit te kunnen voeren. Zijn idee was dat elk groeps-
hoofd ervoor zou zorgen dat z'n groep redelijk op sterkte was: in elk geval vier en het liefst vijf leden. Daarnaast zouden er nog eens vijf mensen als vervanger in moeten kunnen vallen als dat nodig was. Maar hij was er niet gerust op en hoopte op flink veel reacties op de brief aan de WVG'ers.

De vader van Hans had als hoofdagent gewerkt bij de politie in Haarlem en bezat nu een eigen recherchebureau. Hans was vertrouwd met die wereld. Hij zou zijn acties met Marcel moeten afstemmen, die op zijn beurt het contact met advocaten zou onderhouden. Hans was de enige rolstoeler. Fysiek had hij de grootste beperking binnen de actiegroep, maar mentaal stond hij het stevigst in z'n schoenen.

Margreet was een borderliner die zelfstandig woonde, nadat ze langdurig opgenomen was geweest. Ze wilde graag meedoen, maar wist van tevoren dat ze niet dagelijks aanwezig zou kunnen zijn. Ze kon vanuit huis Inge assisteren en was goed aan de telefoon.

Paul had ADHD en ging zorgen voor de lijnen naar de media. Op de havo had hij een schoolkrant volgeschreven en hij voelde zich aangetrokken tot de journalistiek. Dat was niet we-

derzijds: het was hem niet gelukt in die wereld voet aan de grond te krijgen. Mensen vonden het vaak lastig om met hem om te gaan.

Rudie had een autismespectrumstoornis en werkte in de dagbesteding. Hij kon slechts een paar uur per dag meedoen.

Margreet en Rudie waren de jongsten in de groep; een paar anderen waren bijna net zo oud als hun ouders.

Guus en Harrie waren chauffeurs. Zij zouden het vervoer van mensen en goederen organiseren. Danny en z'n vrouw Anke zorgden voor het materiaal, zoals spandoeken en gereedschappen, terwijl Laura en Frank – zus en broer – de catering zouden regelen. Hun vader had als kok gewerkt in een Schevenings hotel.

André was een fanatiek fitnesser die inzetbaar was voor het geval er een ordeteam nodig mocht zijn. Op de sportschool waarvan hij lid was, zou hij nog een paar stevige jongens moeten gaan zoeken.

Er kwamen mailtjes binnen van Ellen en Inge. De eerste stelde voor om over twee weken knopen door te gaan hakken, opnieuw in Amersfoort. Inge vroeg of hij iets voor de nieuwsbrief wilde schrijven. Hij sloot z'n pc af en ging naar bed.

De voorbereiding

Gedurende de hele week googelde Steven op kantoorpanden. Hij verzamelde adressen van politieke partijen, overheidsgebouwen en vakbondskantoren. In Street View kon hij zien hoe bereikbaar ze waren en hoeveel verdiepingen de objecten telde. Het ministerie van Binnenlandse Zaken, met negenentwintig etages, vond hij aan de hoge kant. Acties in het noorden en het zuiden zouden door de afstand wat lastiger te regelen zijn, meende hij. Ook woonden daar minder WVG'ers, zij het relatief juist meer: Oost-Groningen kende een groot aantal arbeidsgehandicapten in verhouding tot de beroepsbevolking.

Hij piekerde over de brief voor de WVG'ers. Hans had hem gemaïld dat hij er van de uitkeringsinstelling één mocht versturen. Het moest dus meteen goed zijn. Er zou een antwoordstrookje in kunnen, of een e-mailadres. Maar je zou de WVG'ers de kost moeten geven die niet op internet zitten of niet mailen, dacht hij bezorgd. Aan de andere kant was e-mail wel laagdrempelig.

Ze zouden een eigen webpagina moeten maken, of een account op Twitter en Facebook. Maar daar maakten WVG'ers nauwelijks gebruik van, wat hun al geringe weerbaarheid verder verminderde. Hij werd boos van de gedachte dat de politiek

